

RADİKALLEŞME BAĞLAMINDA İNTİHAR EYLEMLERİ

Bilal KARTAL *

Öz

İntihar eylemleri, masum insanların zarar görmesine ve toplumsal düzenin bozulmasına neden olabilmektedir. Radikal gruplar, genellikle savunmasız kişileri hedef alarak onları ideolojik manipülasyona maruz bırakır ve intihar eylemlerine yönlendirir. Bu eylemler, psikolojik sağlık sorunları, kimlik bunalımları ve duygusal çatışmalar gibi içsel faktörlerden etkilenebilmektedir. İntihar eylemleri, toplumsal, ekonomik ve insan hakları maliyetlerine yol açar. Bu nedenle, radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleri ciddi bir problem olarak kabul edilmektedir. Çalışma, intihar eylemlerinin psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerle ilişkisini incelemekte ve politika yapıcıların ve uygulayıcıların etkili önleme ve müdahale stratejileri geliştirmesine yardımcı olabilecek bilgiler sunmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmış ve döküman analizi yapılmıştır. Çalışmanın amacı, intihar eylemlerinin radikalleşme süreçleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak ve bu tür eylemleri önlemeye yönelik etkili stratejiler geliştirmek radikalleşme süreçlerinin intihar eylemleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak ve bu ilişkinin mekanizmalarını ortaya çıkarmaktır. Çalışma, radikal ideolojilere sahip insanların intihar eylemlerinin nasıl meşru gördüğünü ve bu tür eylemlerin toplumlar üzerindeki etkilerini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Radikalleşme, İntihar, İntihar Eylemleri, Şiddet.

SUICIDE ATTACKS IN THE CONTEXT OF RADICALIZATION

Abstract

Suicide attacks can cause harm to innocent people and disrupt social order. Radical groups often target vulnerable individuals, subjecting them to ideological manipulation and directing them towards suicide attacks. These actions can be influenced by internal factors such as mental health issues, identity crises, and emotional conflicts. Suicide attacks result in social, economic, and human rights costs. Therefore, suicide attacks carried out within the context of radicalization are considered a serious problem. The study investigates the relationship between suicide attacks and

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi: 31.05.2023, Accepted / Kabul Tarihi: 05.07.2023

DOI: <https://doi.org/dicd.1308217>

* Doktor Öğretim Üyesi Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi Anabilim Dalı / Assistant Professor, Dicle University, Faculty of Theology, Department of Psychology of Religion, Diyarbakır, Türkiye.

e-posta: bilalkrtl@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9537-3835>

psychological, social, and cultural factors, and provides information that can assist policymakers and practitioners in developing effective prevention and intervention strategies. The study utilized qualitative research methods, specifically action research, and document analysis. The aim of the study was to understand the relationship between suicide attacks and processes of radicalization, and to develop effective strategies for preventing such acts. The study sought to comprehend how radicalization processes are associated with suicide attacks and uncover the mechanisms underlying this relationship. The study examines how individuals with radical ideologies perceive suicide attacks as legitimate and the impact of such actions on societies.

Keywords: Psychology of Religion, Radicalization, Suicide, Suicide Attacks, Violence.

GİRİŞ

Radikal ideolojilere sahip olan kişiler, intihar eylemleri yoluyla kendilerini ve başkalarını öldürmeyi meşru görme eğilimindedirler. Bu, insan hayatının değerini azaltan ve şiddeti haklı gösteren bir düşünce yapısını yansıtmaktadır. İntihar eylemleri, masum insanların zarar görmesine ve toplumsal düzenin bozulmasına yol açabilir. İntihar eylemleri, toplumların güvenliği ve istikrarı açısından büyük bir tehdit oluşturur. Bu tür eylemler, masum insanların yaşamlarını tehlikeye atar, sosyal dokuyu zedeler ve toplumda korku ve güvensizliğe yol açar. Ayrıca, intihar eylemleri, radikal grupların hedeflerini gerçekleştirmelerine ve politik veya ideolojik taleplerini zorla dile getirmelerine katkıda bulunabilir.

Radikal gruplar, intihar eylemlerini ideolojik amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak kullanabilmektedirler. Bu gruplar, genellikle genç, savunmasız veya zor durumda olan kişileri hedef alır ve onları ideolojik manipülasyon ve sömürüye maruz bırakabilmektedir. Bu, kişilerin ölümcül eylemlere yönelmelerine ve başkalarının da zarar görmesine neden olabilmektedir. İntihar eylemlerinin arka planında, kişilerin psikolojik sağlık sorunları, kimlik bunalımları ve duygusal çatışmalar gibi içsel faktörler etkili olabilmektedir. Bu tür sorunlar, radikalleşme sürecini tetikleyebilmekte ve kişileri intihar eylemlerine yönlendirebilmektedir. Psikolojik destek ve tedavi hizmetleri, bu sorunları çözmek ve potansiyel intihar eylemcilerine yardım etmeye yaramaktadır. Radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleri, toplumsal etkileri, ideolojik ve siyasi kullanımı, psikolojik etkileri, sosyal ve ekonomik maliyetleri ve insan hakları ihlalleri gibi çeşitli boyutlarıyla önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (McCauley & Moskalenko, 2008; Pape, 2003; Victoroff, 2005).

Toplumları derinden etkileyen intihar eylemleri, sadece kişilerin hayatını sonlandırmakla kalmaz, aynı zamanda geniş çapta korku, endişe ve paniğe de yol açar. Radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleri, terör örgütlerinin ideolojik

ve siyasi hedeflerini gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanıldığı için (Pape, 2003) bu eylemler, aynı zamanda sağ kalanlar üzerinde derin psikolojik etkiler bırakır ve toplumsal bir travma dalgasına neden olur.

İntihar eylemleri, toplum için büyük sosyal ve ekonomik maliyetler ortaya çıkarmaktadır. Güvenlik önlemlerinin artırılması, terörle mücadele stratejilerinin geliştirilmesi, sağlık hizmetlerinin sunulması ve yıkımın onarılması için büyük kaynaklar gerekmektedir (McCauley & Moskalenko, 2008). Ayrıca, radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleri, insan hakları ihlallerine ve masum insanların hayatının hedef alınmasına da yol açmaktadır (Victoroff, 2005). Bu nedenlerle, radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleri, ciddi bir problem olarak kabul edilmekte ve bu problemi anlamak, etkili önleme ve müdahale stratejileri geliştirmek, toplumların güvenliğini sağlamak ve radikalizmin yayılmasını durdurmak açısından gereklilik arz etmektedir (McCauley & Moskalenko, 2008).

Radikalleşme bağlamında intihar eylemleri konusunun amacı, intihar eylemlerinin radikalleşmeyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak ve bu tür eylemleri önlemeye yönelik etkili stratejiler geliştirmeye çalışmaktır. Bu konuda yapılan araştırmalar, radikalleşme ve terörizm gibi ideolojik veya siyasi motivasyonlarla bağlantılı intihar eylemlerinin dinamiklerini ve nedenlerini anlamaya çalışır. Aynı zamanda, radikalleşme süreçlerine etki eden faktörleri belirleyerek, radikalleşmeyi önleme ve müdahale stratejilerini geliştirmeyi hedefler.

İntihar eylemlerinin radikalleşme bağlamında incelenmesinin başka bir amacı da radikalleşme süreçlerinin intihar eylemleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak ve bu ilişkinin mekanizmalarını ortaya çıkarmaktır. Bu, insanların radikal gruplara katılımı, radikalleşme süreçlerindeki ideolojik dönüşümler ve intihar eylemlerinin örgütsel ve sosyal bağlamları gibi konuları içermektedir. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan araştırmalar, politika yapıcıların ve uygulayıcıların daha etkili ve bilgiye dayalı müdahalelerde bulunmasını sağlayabilir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmış ve döküman analizi yapılmıştır. Din bilimleri ve psikoloji ağırlıklı olmakla birlikte sağlık alanındaki çalışmalar dahil edilmiştir. Çalışma alanımız her ne kadar sosyal bilimler olsa bile konunun tam ve birden fazla boyutuyla anlaşılabilmesi için böyle bir yöntem takip edilmiştir.

1. İntihar Eylemleri

İntihar eylemleri, bir kişinin kendi yaşamına kasıtlı olarak son vermesi veya kendi hayatını tehlikeye atmasıdır. Bu eylemler, genellikle derin bir kişisel acı, umutsuzluk, çaresizlik veya psikolojik sıkıntıların sonucu olarak ortaya çıksa da örgütlerin beyin yıkama süreçlerinden geçen bir kişinin duygu durumu sonucu da ortaya çıkabilmektedir. İntihar eylemleri, psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin karmaşık bir

etkileşiminin sonucunda meydana gelir (Açıkgöz, 2013). İntihar eylemleri psikolojik faktörler ile sosyal ve kültürel faktörler bünyesinde açıklanmaya çalışılmaktadır.

1.1. Psikolojik Faktörler

İntihar eylemleri, insanların zihinsel sağlığı, ruh hali ve düşünce süreçleriyle yakından ilişkilidir. Depresyon, anksiyete bozuklukları, bipolar bozukluk, madde bağımlılığı ve kişilik bozuklukları gibi psikolojik sorunlar, intihar düşünceleri ve eylemleriyle ilişkilendirilebilir (Joiner, 2005). Kişilerin psikolojik acılarının yoğunluğu, yaşam tatminsizliği, umutsuzluk ve özgüven eksikliği gibi faktörler de intihar riskini artırabilmektedir. İntihar eylemlerinde psikolojik faktörlerin çeşitli alt risk faktörleri bulunmaktadır. Bunlar, depresyon, anksiyete bozuklukları, içsel ölüm isteği, duygusal düzensizlik ve içsel ve dışsal çatışmalardır.

1.1.1. Depresyon

Depresyon, intihar eylemlerinin en önemli psikolojik risk faktörlerinden biridir. Kronik depresyon, umutsuzluk, çaresizlik ve düşük özgüven duygularına yol açabilmekte ve ardından da intihar düşüncelerini tetikleyebilmektedir (Beautrais, 2003). Araştırmalar, intihar düşünceleri ve davranışları ile depresyon arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Aydınalp, 2011; Aydınalp, 2013; O'Connor vd., 2020; Demirdağ, 2022).

1.1.2. Anksiyete Bozuklukları

Anksiyete bozuklukları, yoğun ve sürekli bir endişe, korku ve huzursuzluk hali ile bilinmektedir. Yüksek düzeyde anksiyete, intihar düşüncelerinin ve eylemlerinin riskini artırabilmektedir. Özellikle panik bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve obsesif kompulsif bozukluk gibi belirli anksiyete bozuklukları, intihar eğilimi ile ilişkilendirilmiştir (Sareen vd., 2005).

1.1.3. İçsel Ölüm İsteği

İçsel ölüm isteği, kişinin sürekli olarak ölüm ve intihar düşünceleriyle meşgul olmasıdır. Bu düşünceler, intihar eylemlerine yatkınlığı artırabilmektedir. İçsel ölüm isteği, ölümle ilgili yoğun düşünceler, istekler veya imajinasyonlar şeklinde ortaya çıkabilmekte ve genellikle umutsuzluk, çaresizlik ve boşluk hissiyle ilişkili olmaktadır (Klonsky & May, 2015).

1.1.4. Duygusal Düzensizlik

Duygusal düzensizlik, duygusal kontrolün zor olduğu ve ani duygu değişikliklerinin sık yaşandığı bir durumu ifade eder. Borderline kişilik bozukluğu gibi bazı kişilik bozuklukları, duygusal düzensizlik ile ilişkilendirilmiş ve intihar davranışlarına yatkınlığı artırabildiği tespit edilmiştir (Yen vd., 2009).

1.1.5. İçsel ve Dışsal Çatışmalar

İçsel ve dışsal çatışmalar, kişinin değerleri, inançları, beklentileri ve çevresi arasında uyumsuzluk hissetmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu çatışmalar, kişide anksiyete, öfke, umutsuzluk ve intihar düşüncelerinin artmasına neden olabilmektedir. Örneğin kişinin içinde yaşadığı toplumun değerlerine ters düşen radikal bir ideolojiye yönelmesi ve bu ideolojiyi destekleyen intihar eylemlerine katılmayı düşünmesi içsel bir çatışmaya işaret edebilir. Aynı şekilde, kişinin yaşadığı sosyal, ekonomik veya siyasi zorluklar, dışsal bir çatışmaya yol açabilir ve bu çatışma, umutsuzluk ve çaresizlik hissiyle kişinin intihar eylemlerine başvurma olasılığını artırabilmektedir (Joiner, 2005).

1.2. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Sosyal etkileşim ve çevresel faktörler, intihar eylemlerinin oluşumunda etkili olabilmektedir. Örneğin, sosyal izolasyon, aile sorunları, şiddetli travmatik olaylar, işsizlik, aşırı stresli yaşam koşulları ve toplumsal baskı gibi faktörler, intihar riskini artırabilmektedir. Bunun yanı sıra, kültürel normlar, dini veya ideolojik inançlar, intihar eylemlerini etkileyebilir ve insanların bu yönde karar almalarını teşvik edebilmektedir (Stack, 2005; Aydınalp, 2009). Bu faktörler, sosyal izolasyon, aile sorunları, toplumsal baskılar, medyanın rolü ve kültürel normlar ekseninde ele alınabilmektedir.

Sosyal izolasyon, kişinin sosyal ilişkilerdeki eksiklik veya kopukluk durumunu ifade etmektedir. Araştırmalar, sosyal izolasyonun intihar riskini artırdığını göstermektedir (Hawton vd., 2001). Yetersiz sosyal destek, insanların yaşadığı stresle başa çıkma zorlaştırmakta ve intihar düşüncelerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunabilmektedir.

Aile içi çatışmalar, ailede istismar veya ihmal, boşanma veya aile üyelerinin kaybı gibi faktörler intihar eylemlerine katkıda bulunabilmekte ve ailedeki disfonksiyonel ilişkiler, kişinin hayatında stresi artırabilmekte ve intihar riskini artırabilmektedir (Brent & Mann, 2005).

Toplumsal baskılar, kişinin karşılaştığı toplumsal beklentiler ve normlarla ilgilidir. Örneğin, toplumun intiharla ilgili olumsuz bir tutumu, kişilerin yardım aramaktan kaçınmalarına ve intihar düşüncelerini saklamalarına sebep olabilmektedir. Bazı toplumlarda intiharın kültürel ve dini inançlarla ilişkili olması, intihar eylemlerini etkileyebilmektedir (Stack, 2005).

Medyanın intihar eylemleri üzerindeki etkisine gelecek olursak medya önemli bir sosyal faktördür. Medyada yer alan intihar haberleri veya intiharın romantizasyonu, intihar eylemlerine yönelik bulaşıcı bir etki oluşturabilmekte ve intihar hızlarını artırabilmektedir (Niederkrötenhaler vd., 2010). Medyanın intiharla ilgili doğru bilgilendirme ve hassas yayın kuralları takip etmesi, intihar önleme hususunda önem arz etmektedir.

Kültürel normlar, belirli bir toplumun değerleri, inançları ve kabulleri anlamına gelir. Bazı kültürlerde intihar, onur, kahramanlık veya çözüm olarak algılanabilirken, bazı kültürlerde ise tabu ve ahlaki açıdan yanlış olarak görülebilmektedir. Kültürel normların intihar eylemlerine etkisi, toplumun intiharla ilgili tutumlarını ve kişilerin davranışlarını etkileyebilmektedir (Canetto & Sakinofsky, 1998). Bu başlık altında anlatılanlar, bir sonraki başlık olan "İntihar Eylemlerinin Nedenleri"nde daha da detaylandırılmaktadır.

2. İntihar Eylemlerinin Nedenleri

İntihar eylemlerinin genellikle çoklu nedenleri bulunmaktadır ve bu nedenler kişiye özgüdür. Interpersonal Psychological Theory of Suicide (İntiharın İnterpsikolojik Kuramı) gibi teoriler, intiharın üç temel bileşenini tanımlamaktadır: acı verici bir durumda (örneğin, aşırı stres) yaşanan sosyal bağlantısızlık, intihar düşüncelerinin güçlenmesi ve intihar davranışının eşiği aşılması (Joiner, 2005). Bu teori, intihar eylemlerinin karmaşık bir süreç olduğunu ve sosyal destek, psikolojik tedavi ve risk faktörlerinin azaltılması gibi müdahalelerin intiharın önlenmesinde etkili olabileceğini öne sürmektedir.

İntihar eylemlerinin nedenleri oldukça karmaşık bir konudur. Genellikle intihar eylemleri birden çok faktörün etkileşimi sonucunda meydana gelmektedir.

İlk olarak, psikolojik faktörler intihar eylemlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Depresyon, anksiyete bozuklukları, psikotik bozukluklar ve madde bağımlılığı gibi zihinsel sağlık sorunları, intihar riskini artırabilir (Franklin vd., 2017). Özellikle, umutsuzluk, çaresizlik ve düşük özgüven gibi duygusal durumlar, intihar düşünceleriyle ilişkilendirilmiştir (Baumeister, 1990; Joiner, 2005). İkinci olarak, sosyal ve ilişkisel faktörler intihar eylemlerinin nedenleri arasında önemli bir yer tutar. Sosyal izolasyon, aile sorunları, boşanma, kayıp veya yas gibi yaşam olayları, bireyin intihar riskini artırabilmektedir (Hawton vd., 2013; O'Connor vd., 2020). Bunun yanı sıra, intihar davranışının bulaşıcı olabileceği "kümeleme etkisi" de sosyal faktörler arasında yer almaktadır (Gould vd., 1989; Hawton vd., 2013). Üçüncü olarak, kültürel ve toplumsal faktörler de intihar eylemlerini etkileyebilir. Kültürel normlar, dinî inançlar, etnik ve toplumsal baskılar, intihar oranlarını farklı şekillerde etkileyebilir (Stack, 2005). Örneğin, bazı kültürlerde intihar, onur, bağımsızlık veya kahramanlık olarak algılanabilirken, diğer kültürlerde ahlakî, dinî veya sosyal olarak tabu kabul edilebilir (Stack, 2005). Son olarak, ekonomik faktörler de intihar eylemlerinin nedenleri arasında yer alır. İşsizlik, ekonomik sıkıntılar, finansal kayıplar ve borçlar, intihar riskini artırabilir (Milner vd., 2013; Haw vd., 2015). Özellikle, ekonomik krizler ve iş kayıpları gibi toplumsal olaylar, intihar oranlarında artışa neden olabilmektedir (Bertolote vd., 2004; Norström & Grönqvist, 2015).

3. İntihar Eylemlerinin Önlenmesi

İntihar eylemlerinin önlenmesi, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Bu, psikiyatrik değerlendirme, tedavi, kriz müdahalesi ve toplumsal farkındalık kampanyaları gibi çeşitli stratejileri içermektedir. İntihar riskinin değerlendirilmesi ve tehlikede olan kişilere destek sağlanması, önleyici çabaların temelini oluşturur. Psikoterapi, antidepresan ilaçlar ve destek grupları gibi tedavi yöntemleri de intihar riskini azaltmada etkili olabilmektedir.

3.1. Erken Tanı ve Müdahale

İntihar eğilimleri, genellikle belirli belirtiler ve semptomlarla ilişkilidir. Erken tanı ve müdahale, intihar riski taşıyan kişileri tanımak ve uygun yardımı sağlamak açısından önemlidir. Psikolojik değerlendirme, risk faktörlerinin tespiti ve uygun tedavi veya danışmanlık hizmetlerinin sağlanması, intihar eylemlerinin önlenmesinde etkili olabilmektedir.

3.2. Kriz Müdahale

İntihar riski taşıyan bireylerle kriz durumlarında etkili bir şekilde ilgilenmek, intiharın önlenmesinde kritik bir rol oynar. Acil durum hizmetleri, intihar krizleriyle başa çıkma becerilerini geliştirmeye yönelik destek ve yönlendirme sağlayabilmektedir. Kriz hatları, danışmanlık merkezleri ve acil servisler, intihar riski taşıyan bireylere anında yardım ve destek sunabilmektedir (O'Connor vd., 2020).

3.3. Eğitim ve Farkındalık

İntihar eylemlerinin önlenmesinde, toplumun genelinde farkındalığın artırılması ve eğitimin yaygınlaştırılması önemlidir. Sağlık çalışanları, öğretmenler, polis, sosyal hizmet uzmanları ve diğer ilgili meslek gruplarına intihar önleme eğitimleri verilmesi, intihar riskini tanıma, değerlendirme ve müdahale becerilerini güçlendirebilmektedir. Ayrıca, kamuoyunda intiharla ilgili bilinçlendirme kampanyaları ve medya rehberlikleri, doğru bilgilendirme ve destek kaynaklarının sağlanması açısından da önem arz etmektedir (Mishara vd., 2017).

3.4. Medya Rehberlikleri

Medyanın intihar eylemleri ile ilgili haberleri ve içerikleri nasıl sunması hususunda rehberlikler önemlidir. Medya, intihar eylemlerinin doğru bir şekilde raporlanması, intihar yöntemlerinin ayrıntılı olarak paylaşılmaması, intiharın romantizasyonuna yol açabilecek dilin kullanılmaması gibi önlemler almalıdır. Bu, intiharla ilgili yayınların etkilerini azaltabilir ve intiharın bulaşıcılığını önlemeye yardımcı olabilir (Niederkrötenhaler vd., 2010).

4. Radikalleşme – İntihar Eylemleri İlişkisi

Radikalleşme, tek bir anlık olay değil, genellikle zamanla gerçekleşen bir süreçtir. Radikalleşme süreci, bireylerin kademeli olarak radikal ideolojilere kayması ve şiddet eylemlerine yönelmesini içermektedir (Kartal, 2020; Kartal, 2021). Bu süreçte, farklı aşamalar, faktörler ve deneyimler rol oynayabilir. Örneğin, radikalleşme sürecinin başlangıcında, bir bireyin radikal fikirlerle temas etmesi veya bireyin öfke ve haksızlık hislerinin artması gibi faktörler etkili olabilir (Borum, 2011; Kartal, 2017).

Radikal gruplara bağlı kişiler, çeşitli ideolojik ve politik motivasyonlarla hareket ederler. Bu motivasyonlar, kişinin inançlarını, değerlerini ve hedeflerini belirlemektedir. Radikal ideolojiler, toplumda ya da dünyada algıladıkları haksızlıklara, ayrımcılığa veya zulme karşı mücadele etmek için şiddetli eylemlere başvurmayı teşvik edebilmekte, bu ideolojik ve politik motivasyonlar, intihar eylemlerine giden bir yol olarak görülebilmektedir (Horgan, 2005).

Radikal gruplara üyelik, bireylere bir sosyal kimlik ve bağlantı sağlar. Grup normları, sosyal baskı ve iç grubun kabulü, radikal ideolojiye bağlılığı artırabilir ve intihar eylemi gibi riskli eylemlere katılımı teşvik edebilir. Grup dinamikleri, bireyleri intihar eylemlerine yönlendiren bir etken olabilmektedir (Borum, 2004).

Radikallerin intihar eylemlerinde psikolojik faktörlerin rolü de önemlidir. Özgüven eksikliği, düşük özsaygı, kimlik bunalımı, anksiyete veya depresyon gibi psikolojik sorunlar, radikal ideolojilere yönelmeyi ve intihar eylemlerine katılmayı kolaylaştırabilir. Psikolojik açıdan savunmasız kişiler, radikalleşme sürecinde daha etkili hale gelebilirler.

Radikal gruplar, propaganda ve iletişim araçlarını kullanarak hedef kitlelere mesajlarını yayabilir ve insanları radikal ideolojiye ikna edebilirler. Propaganda, ideolojik motivasyonları güçlendirebilir ve intihar eylemlerine yönlendirebilir. Medya, internet ve sosyal medya gibi iletişim kanalları, radikallerin mesajlarını yaymak ve potansiyel eylemcilere ulaşmak için kullanılan önemli araçlardır (Açıkgöz, 2013; Kartal, 2020).

Toplumsal ve ekonomik faktörler de radikalleşmeyi etkileyebilir ve intihar eylemlerine katılımı artırabilmektedir. Örneğin, toplumsal ayrımcılık, adaletsizlik, yoksulluk veya işsizlik gibi sorunlar, bireyleri radikal gruplara yönlendirebilir. Bu faktörler, umutsuzluk, öfke ve hayal kırıklığı duygularını artırarak intihar eylemlerine zemin hazırlayabilir (Crenshaw, 2011).

Radikallerin intihar eylemlerinde psiko-sosyal destek eksikliği de önemli bir etkidir. İnsanların aile, arkadaşlar veya toplum tarafından desteklenmediği

durumlarda, radikal gruplar insanlara bir tür aidiyet ve destek sağlayabilmektedir. Bu durum da radikalleşmeyi ve intihar eylemlerine katılımı teşvik edebilmektedir.

Radikallerin intihar eylemlerinde eğitim ve bilgi eksikliği de rol oynayabilmektedir. İnsanların bilgi eksikliği veya yanlış anlamaları, radikal ideolojileri kabul etmelerine ve şiddet içeren eylemlere yönelmelerine neden olabilmektedir. Eğitim ve bilgi eksikliğiyle mücadele eden çeşitli önleyici programlar ve bilinçlendirme çabaları, intihar eylemlerinin önlenmesinde önemli bir rol oynayabilir.

SONUÇ

Radikal ideolojilere sahip kişiler intihar eylemleri yoluyla kendilerini ve başkalarını öldürmeyi meşru görmekte ve toplumlar için ciddi tehdit olmaktadır. İntihar eylemlerinin insan hayatının değerini azaltan ve şiddeti haklı gösteren bir düşünce yapısını yansıttığı belirtilmektedir. Bu eylemler, masum insanların zarar görmesine, toplumsal düzenin bozulmasına ve radikal grupların hedeflerini gerçekleştirmesine katkıda bulunmaktadır. İntihar eylemlerinin psikolojik faktörler, sosyal etkileşimler ve kültürel normlar gibi çeşitli boyutları olduğu ve bu faktörlerin anlaşılması ve etkili müdahale stratejileri geliştirilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, intihar eylemlerinin toplumsal, ekonomik ve insan hakları açısından da ciddi maliyetlere yol açtığı belirtilmektedir. Bu nedenle, radikalleşme bağlamında gerçekleştirilen intihar eylemleriyle mücadele etmek için bilgiye dayalı önleme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Radikalleşme bağlamında intihar eylemleri karmaşık bir fenomen olarak ele alınır.

Radikalleşme, bireylerin radikal ideolojilere, gruplara veya hareketlere katılmaya başlaması sürecidir. Bu süreçte, insanlar, ideolojik, sosyal, psikolojik ve çevresel faktörlerden etkilenmekte ve radikal fikirleri benimsemektedirler. İntihar eylemleri, radikalleşme sürecinin son aşamasında veya belirli bir ideolojik veya politik hedefe ulaşmak için kullanılan bir taktik olarak ortaya çıkmaktadır. Radikal gruplara katılan kişiler, intihar eylemlerini bir şekilde meşrulaştırmaktadırlar. Bu meşrulaştırma, insanların kendilerini fedakarlık yapmış kahramanlar olarak görmelerine ve hareketin veya grubun ideolojik hedeflerine ulaşmak için şiddete başvurma gerekliliğine inanmalarına dayanabilir.

Sonuç olarak, radikalleşme ve intihar eylemlerinin çok boyutlu bir fenomen olduğu ve birden fazla faktörün etkileşimine dayandığı görülmektedir. İdeolojik, sosyal, psikolojik, iletişim ve sosyal çevre faktörleri, radikal gruplara katılımı teşvik etmektedir ve bu durum da intihar eylemlerine yol açabilmektedir. Ancak, önemli bir nokta da radikalleşme ve intihar eylemleri arasındaki ilişkinin karmaşık ve çok yönlü olduğudur. Her bireyin radikalizasyon süreci farklı olabilir ve kişisel deneyimler, çevresel etkiler ve motivasyonlar gibi bireysel faktörler bu süreci etkileyebilmektedir. Bu nedenle, her

vakayı ayrıntılı bir şekilde incelemek ve bireysel faktörleri anlamak önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Reşat. (2013). “İntihar Saldırıları: Terör mü Özgürlük Arayışı mı?”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8/2 (2013), 303-330.
- Aydınalp, Halil. “İntihar Eylemlerinde Dinin Anlamı ve Sınırları”. *M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37/2 (2009), 129-146.
- Aydınalp, Halil. *İntihar Eylemleri Ekseninde Din ve Terör*. Ankara: Birleşik Kitabevi, 2011.
- Aydınalp, Halil. *Terör ve Köktencilik Ekseninde Canlı Bomba Sosyolojisi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2013.
- Baumeister, RF. “Suicide as escape from self”. *Psychological Review*, 97/1 (1990), 90-113.
- Beautrais, Annette L. “Suicide and serious suicide attempts in youth: A multiple-group comparison study”. *American Journal of Psychiatry*, 160/6 (2003), 1093-1099.
- Bertolote, Jose M. vd. “Suicide attempts, plans, and ideation in culturally diverse sites: the WHO SUPRE-MISS community survey”. *Psychological Medicine*, 35/10 (2004), 1457-1465.
- Borum, Randy. *Psychology of terrorism*. University of South Florida, 2004.
- Borum, Randy. “Radicalization into violent extremism I: A review of social science theories”. *Journal of Strategic Security*, 4/4 (2011), 7-36.
- Brent, David A. - Mann, John J. “Family genetic studies, suicide, and suicidal behavior”. *American Journal of Medical Genetics Part C: Seminars in Medical Genetics*, 133C/1 (2005), 13-24.
- Canetto, Silvia Sara. - Sakinofsky, I. “The gender paradox in suicide”. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 28/1 (1998), 1-23.
- Crenshaw, Martha. *Explaining terrorism: Causes, processes and consequences*. Routledge, 2011.
- Demirdağ, Muhammed Fatih. “İşsizlik”, *Toplumsal Problemler Sosyolojisi*, Mehmet Cem Şahin ve Salih Aydemir, 29-45 Ankara: Sonçağ Akademi Yayıncılık.
- Franklin, Joseph C. vd. “Risk factors for suicidal thoughts and behaviors: A meta-analysis of 50 years of research”. *Psychological Bulletin*, 143/2 (2017), 187-232.
- Gould, Madelyn vd. “Suicide clusters: A critical review”. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 19/1 (1989), 17-29.
- Hawton, Keith vd. “The influence of the economic and social environment on deliberate self-harm and suicide: An ecological and person-based study”. *Psychological Medicine*, 31/5 (2001), 827-836.
- Hawton, Keith vd. “Risk factors for suicide in individuals with depression: A systematic review”. *Journal of Affective Disorders*, 147/1-3 (2013), 17-28.
- Horgan, John G.. *The psychology of terrorism*. Routledge, 2005.
- Joiner, Thomas. *Why people die by suicide*. Harvard University Press, 2005.
- Kartal, Bilal. “İşid’e Katılma Sürecine Psiko-Sosyal Bir Bakış”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/45 (2017), 147-164.
- Kartal, Bilal. “Radikalleşme Psikolojisi”, *Din Psikolojisi: Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler*. Zeynep Sağır, 233-272. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2020.
- Kartal, Bilal. *Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2021.
- Klonsky, E. David - May, Alexis M. “The Three-Step Theory (3ST): A new theory of suicide rooted in the "ideation-to-action" framework”. *International Journal of Cognitive Therapy*, 8/2 (2015), 114-129.
- McCauley, Clark - Moskaleiko, Sophia. “Mechanisms of political radicalization: Pathways toward terrorism”. *Terrorism and Political Violence*, 20/3 (2008), 415-433.
- Milner, Allison vd. “Long-term unemployment and suicide: A systematic review and meta-analysis”. *PloS One*, 8/1 (2013), e51333.
- Mishara, B. L., - Chagnon, F. “Introduction and overview of the International Handbook of Suicide Prevention”. *International Handbook of Suicide Prevention*. Rory C O’Conner - J. Pirkis, 1-18, 2. Basım, 2017.

- Niederkrötenhaler, Thomas vd. "Media and suicide". *British Medical Journal*, 341 (2010), c5841.
- Norström, Thor - Grönqvist, Hans. "The great recession, unemployment and suicide". *Journal of Epidemiology and Community Health*, 69/2 (2015), 110-116.
- O'Connor, Rory C. - Pirkis, Jane (ed.). *The International Handbook of Suicide Prevention*. Wiley Blackwell, 2. Basım, 2020.
- Pape, Robert A. "The strategic logic of suicide terrorism". *American Political Science Review*, 97/3 (2003), 343-361.
- Haw, Camilla vd. "Economic recession and suicidal behaviour: Possible mechanisms and ameliorating factors". *International Journal of Social Psychiatry*, 61/1 (2015), 73-81.
- Sareen, Jitender vb. "Anxiety disorders and risk for suicide: A nested case-control study". *Archives of General Psychiatry*, 62/11 (2005), 1249-1257.
- Stack, Steven. "Suicide in the media: A quantitative review of studies based on non-fictional stories". *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 35/2 (2005), 121-133.
- Victoroff, Jeff. "The mind of the terrorist: A review and critique of psychological approaches". *Journal of Conflict Resolution*, 49/1 (2005), 3-42.
- Yen, Shirley vd. "Personality traits as prospective predictors of suicide attempts". *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 120/3 (2009), 222-229.